

საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია

ქართული ენციკლოპედიის ი. აბაშიძის სახელობის მთავარი სამეცნიერო რედაქცია

აბაზგია

აბაზგია (ბერძნ. Abasgia), თავდაპირველად აბაზგებით დასახლებული ტერიტორია ისტ. კოლხეთში, სოხუმსა და მდ. კოდორს შორის. II ს-ში, ფლავიუს არიანეს ცნობით, რომის ხელქვეითი სამთავრო იყო, რ-ის მთავრებს რომის იმპერატორი ამტკიცებდა. IV-V სს-ში მისი ტერიტორია სამხრ-იდან აფშილებმა შეავიწროვეს. ამის შემდეგ „აბაზგიად“ იწოდება სოხუმის ჩრდ-ით მდებარე ქვეყანა. ამ დროიდან მის შემადგენლობაში შევიდა სანიგების მიწა-წყლის ნაწილიც. IV ს-ში ა. უკვე ეგრისის (ლაზიკის) სამეფოში იყო. ამ დროს მას ჰყავდა ორი მთავარი, რ-თაც ეგრისის მეფე ამტკიცებდა. ა. ლაზიკასთან ერთად ებრძოდა სასანურ ირანს და ბიზანტიას (იხ. აბაზგების აჯანყება 550). VII ს. I ნახევარში ა. ბიზანტიამ ლაზიკის სამეფოდან გამოყო და თავის ადმინისტრაციას დაუქვემდებარა; მის შემადგენლობაში შევიდა დას. აფშილეთი, სანიგებისა და მისიმიელების მიწა-წყალი. ტერმინმა „აბაზგია“ პოლიტ. შინაარსი მიიღო; უკვე მოიცავდა როგორც ამ მხარეში მოსახლე საკუთრივ აბაზგური, ისე აფშილური, მეგრული და სვანური ტომებით დასახლებულ ტერიტორიას, ე. ი. აღნიშნავდა იმასვე, რასაც ქართ. სახელწოდება „აფხაზთა სამთავრო“. ა. ეკლესიურად წარმოადგენდა საარქიეპისკოპოსოს, მისი მღვდელთმთავრის რეზიდენცია იყო სებასტოპოლისი (ახლანდ. სოხუმი). ა-ის საარქიეპისკოპოსო ექვემდებარებოდა კონსტანტინოპოლის საპატრიარქოს. VIII ს-ში ა-ის მთავარამა ლეონ II-მ გააერთიანა მთელი დას. საქართველო და მიიღო აფხაზთა მეფის ტიტული (იხ. „აფხაზთა სამეფო“). ამ დროიდან უცხოურ წყაროებში „აბაზგია“ ნიშნავდა საკუთრივ აფხაზეთს, ზოგჯერ – დას. საქართველოს, ხოლო ზოგჯერ (საქართველოს გაერთიანების შემდეგ) – მთელ საქართველოსაც.

წყარო: ფლავიუს არიანე, მოგზაურობა შავი ზღვის გარშემო, ნ. კეჭაღმაძის გამოც., თბ., 1961; პროკოპი კესარიელი, De bello gothico, წგ.; გეორგიკა, ს. ყაუხჩიშვილის გამოც., ტ.

2, თბ., 1965; იოანე საბანისძე, მარტვლობად ჰაბო ტფილელისად, წგ.: ძველი ქართული აგიოგრაფიული ლიტერატურის ძეგლები, ილ. აბულაძის რედ., ტ. 1, თბ., 1963; მათიანე ქართლისა, წგ.: ქართლის ცხოვრება, ს. ყაუხჩიშვილის გამოც., ტ. 1, თბ., 1955.

ლიტ.: გ ა მ ყ რ ე ლ ი ძ ე თ., ძველი კოლხეთის სატომო სახელთა ისტორიიდან („აფხაზ - აბაზგ“ და „აბაზა - აფსუა“ ეთნონიმთა ისტორიულ - ეტიმოლოგიური ურთიერთობისათვის), «მაცნე». ისტ., არქეოლ., ეთნოგრ. და ხელოვნ. ისტორიის სერია, 1991, №2; ი ნ გ თ რ თ ყ ვ ა პ., გიორგი მერჩულე, თბ., 1954; ლ ო მ ო უ რ ი ნ., ეგრისის სამეფოს ისტორია, თბ., 1968; მ უ ს ხ ე ლ ი შ ვ ი ლ ი დ., საქართველოს ისტორიული გეოგრაფიის ძირითადი საკითხები, ნაწ. 1, თბ., 1977; А н ч а б а д з е З. В., Из истории средневековой Абхазии, Сух., 1959; Д ж а н а ш и а С. Н., О времени и условиях возникновения Абхазского царства, შრომები, ტ. 2, თბ., 1952.

ნ. ლომოური
